

**Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
„УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ТУРИЗМІ ТА
ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ”
(для магістрів)

Київ 2018

Підготовлено професором кафедри Організації туристичної діяльності, к.е.н., доц. Баєвим В.В.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри організації туристичної діяльності (Протокол № 8 від 14 березня 2018 року)

Затверджено на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (Протокол № 8 від 29 березня 2018 року)

Баєв В.В. Навчальна програма дисципліни “Управління проектами в туризмі ТА готельному бізнесі”. — К.: МАУП, 2018. – 20с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Управління проектами в туризмі та готельному бізнесі”, вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Посилення конкуренції у сфері туристичного бізнесу, зумовлене розвитком ринкових відносин в Україні та входженням держави у міжнародний економічний простір, вимагає наявності розвинутої матеріально-технічної бази підприємств туристичної індустрії, від чого залежить якість туристичного продукту та рівень сервісу для вітчизняних та іноземних туристів. Розвиток туристичного бізнесу прямим чином залежить від інвестицій в туристичну галузь, що є предметом вивчення дисципліни «Управління проектами». У цих умовах опанування теоретичними питаннями та набуття навичок у сфері розробки та реалізації нових туристичних проектів має велике значення для спеціалістів туристичної індустрії.

Програму вивчення дисципліни «Управління проектами» складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою підготовки магістра за напрямом 140103 «Туризм» спеціальності 14010301 «Туризмознавство» та підготовки фахівців з менеджменту в сфері туризму.

Предметом вивчення дисципліни «Управління проектами» є економічні, організаційні та правові аспекти розробки нових проектів суб'єктів туристичної діяльності. Дисципліна вивчає форми та механізм управління розробкою проектів з метою забезпечення ефективного розвитку туристичних підприємств та постійного зростання їх ринкової вартості.

Програма складається із таких розділів:

1. Мета та завдання курсу.
2. Зміст курсу.
3. Список рекомендованих джерел.

1.1. Головною **метою** дисципліни «Управління проектами» є теоретична та практична підготовка майбутніх менеджерів у галузі управління інвестиційними проектами підприємств, засвоєння особливостей їх реалізації у сфері туризму, формування у студентів цілісної системи знань і вмінь ефективного здійснення інвестиційних проектів на підприємстві.

1.2. Основними **завданнями** вивчення курсу є опанування студентами знань щодо управління проектами туристичного підприємства та їх змісту, а саме:

- ознайомлення із економічною сутністю та видами проектів туристичного підприємства;
- вивчення основних форм проектів в галузі туризму;
- оцінка інвестиційної привабливості окремих проектів підприємств;
- ознайомлення із сучасними методичним інструментарієм оцінки ефективності проектів;
- порядок підготовки до розгляду реальних проектів;
- інвестування капіталу в проекти підприємства туристичної сфери;

- ознайомлення і оцінка ризиків проектів в сфері туризму.

Вивчення вказаних питань забезпечить формування у майбутнього спеціаліста таких якостей, як можливість управління проектами підприємства з урахуванням специфіки функціонування підприємств туристичної сфери в сучасних умовах.

Вклад змісту даної дисципліни здійснюватиметься за принципом переходу від загальних теоретичних понять до практичних питань, що безпосередньо використовуватимуться в роботі підприємств сфери туризму.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати: особливості управління проектами у залежності від форми власності, сфери діяльності, галузі економіки; склад і джерела фінансування окремих туристичних проектів підприємства;

вміти: на практиці застосовувати отримані знання, вільно орієнтуватися в теоретичних і практичних проблемах інвестиційної діяльності підприємства;

володіти: навичками роботи із законодавчими, нормативними та інструктивними документами з питань управління інвестиційними проектами підприємства.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
Дисципліни “Управління проектами в туризмі та готельному бізнесі”

№ з/п	Назва розділу і теми
I	Змістовний модуль 1. Сутність, принципи та методи управління проектами в туризмі
	Тема 1. Теоретичні засади управління проектами туристичного підприємства
	Тема 2. Інвестування капіталу в проекти туристичного підприємства
	Тема 3. Методичні підходи аналізу та планування проектів туристичного підприємства
	Тема 4. Особливості управління проектами в туризмі
II	Змістовний модуль 2. Управління проектами туристичного підприємства
	Тема 5. Формування стратегії управління проектами підприємства
	Тема 6. Управління фінансовим забезпеченням реалізації проектів туристичного підприємства
	Тема 7. Управління логістичними проектами
	Тема 8. Особливості управління інноваційними проектами туристичного підприємства
	Тема 9. Управління фінансовими проектами підприємства
	Тема 10. Управління ризиками проекту туристичного підприємства
Всього годин	90 годин

II. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Сутність, принципи та методи управління проектами в туризмі

Тема 1. Теоретичні засади управління проектами туристичного підприємства.

Предмет курсу «Управління проектами». Економічна сутність, задачі та цілі дисципліни «Управління проектами». Поняття проекту як суб'єкта управління, його роль у забезпеченні розвитку туристичної галузі та окремих підприємств. Принципи управління проектами підприємства, їх характеристика.

Цілі, завдання та функції проектів. Результати впровадження проектів в туризмі.

Класифікація видів проектів туристичних підприємств за різними ознаками: за функціональною спрямованістю, за цілями інвестування, за сумісністю реалізації, за термінами реалізації, за обсягом необхідних інвестиційних ресурсів, за передбачуваною схемою інвестування. Капітальні вкладення як форма реального інвестування.

Учасники проекту, їх склад та функції. Життєвий цикл проекту. Структура проекту підприємства туристичної індустрії в розрізі основних підрозділів. Характеристика його складових. Механізм реалізації проектів на підприємстві.

Тема 2. Інвестування капіталу в проекти туристичного підприємства

Етапи фінансування проекту туристичного підприємства. Поняття «інвестиції в туризмі». Сутність інвестиційної діяльності підприємства, її форми та методи здійснення. Основні складові інвестиційного процесу. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Інвестор як самостійний суб'єкт підприємницької діяльності.

Поняття «інвестиційний процес». Схеми інвестування. Форми капіталу. Схема інвестиційного процесу туристичного підприємства (інвестиції, цілі інвестора, терміни вкладення інвестицій)

Тема 3. Методичні підходи аналізу та планування проектів туристичного підприємства

Організаційне забезпечення розробки інвестиційних проектів на підприємстві.

Аналіз інвестиційних проектів на підприємстві, цілі та напрями його проведення: аналіз проектної діяльності підприємства в цілому та окремих проектів.

Методи аналізу проектів підприємства: горизонтальний (трендовий) аналіз, вертикальний (структурний), порівняльний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів, інтегральний аналіз.

Інформаційне забезпечення аналізу інвестиційної діяльності підприємства, внутрішні та зовнішні джерела отримання інформації. Характеристика показників інформаційного забезпечення проектного менеджменту.

Сутність інвестиційного планування та його основні системи: прогнозування, поточне планування та оперативне планування інвестиційної діяльності. Характеристика основних видів розроблюваних на підприємстві поточних інвестиційних планів: план обсягу інвестиційної діяльності у розрізі окремих форм реального і фінансового інвестування, план доходів і витрат по інвестиційній діяльності, план надходження і витрачання коштів у процесі інвестиційної діяльності, балансовий план. Сутність бюджету як форми оперативного плану інвестиційної діяльності.

Системи внутрішнього інвестиційного контролю підприємства. Сутність інвестиційного контролінгу та його основні функції. Етапи здійснення інвестиційного контролінгу: визначення об'єктів та сфер контролінгу, формування системи контрольованих показників, розробка системи кількісних стандартів контролю, побудова системи моніторингу показників інвестиційного контролінгу, формування пропозицій щодо усунення відхилень.

Концепція зміни вартості грошей у часі. Методичний інструментарій оцінки теперішньої та майбутньої вартості інвестиційного капіталу. Дисконтування грошових потоків в інвестиційних розрахунках. Визначення доходності інвестицій.

Ставка процента як вартість споживання. Поняття періодичної, номінальної та ефективної процентної ставки, алгоритм їх розрахунку. Аннуїтет. Методи розрахунку поточної, теперішньої вартості аннуїтетних платежів.

Врахування впливу фактора інфляції в управлінні різними аспектами інвестиційної діяльності підприємства. Принципи інвестиційних розрахунків в умовах інфляції. Номінальні та реальні грошові потоки, методи їх оцінки. Розрахунок номінальної та реальної процентної ставки. Складові номінальної ставки відсотка: реальна ставка і поправка на інфляцію (інфляційна премія). Розрахунок реальної процентної ставки за допомогою моделі Фішера.

Врахування в інвестиційних розрахунках фактора ліквідності. Критерії оцінки рівня ліквідності об'єктів інвестування (час конвертації, рівень фінансових витрат). Методичний інструментарій формування необхідного рівня доходності інвестиційних операцій з урахуванням фактора ліквідності.

Визначення необхідного рівня премії за ліквідність, теперішньої та майбутньої вартості інструмента інвестування, що враховують фактор ліквідності.

Тема 4. Особливості управління проектами в туризмі

Задачі управління проектами в туризмі: забезпечення високих темпів розвитку туристичної галузі через реалізацію ефективних проектів, отримання максимально можливого доходу від реалізації проектів, мінімізація рівня інвестиційного ризику, забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості підприємств у процесі здійснення проектів, пошук шляхів прискорення реалізації діючих проектів реальних інвестицій.

Характеристика основних особливостей управління проектами в туризмі. Суб'єкти та об'єкти проекту в сфері туризму.

Джерела фінансування проектів у туризмі. Специфічні види інвестиційних проектів в туризмі: інфраструктурні інвестиції, інвестиції у «туризм та відпочинок», інші.

Поняття інвестиційної привабливості туристичної галузі, параметри її оцінки. Система основних показників, що характеризують інвестиційну привабливість туристичної галузі. Методи дослідження інвестиційної привабливості туристичної галузі.

Інвестиційна привабливість окремих туристсько-рекреаційних регіонів, параметри її оцінки. Система показників, що оцінюють інвестиційну привабливість регіонів. Методи дослідження інвестиційної привабливості окремих туристсько-рекреаційних регіонів.

Змістовний модуль 2. Управління проектами туристичного підприємства

Тема 5. Формування стратегії управління проектами підприємства

Поняття стратегії управління проектами та її роль у економічному розвитку підприємства.

Система основних елементів, що формують стратегічний інвестиційний рівень підприємства. Основні групи об'єктів стратегічного управління.

Основні задачі розробки стратегії управління проектами туристичного підприємства. Принципи розробки стратегії управління проектами, їх характеристика.

Стратегічні цілі управління проектами, вимоги до їх формування. Класифікація стратегічних цілей управління проектами за визначеними ознаками: за видами очікуваного ефекту, за функціональними напрямками інвестиційної діяльності, за об'єктами стратегічного управління, за спрямованістю результатів, за пріоритетністю значення, за характером

впливу на очікуваний кінцевий результат, за спрямованістю відтворювального процесу тощо.

Послідовність процесу розробки стратегії управління проектами, зміст основних його етапів: визначення періоду формування стратегії управління проектами, дослідження чинників зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юктури інвестиційного ринку, оцінка сильних і слабких сторін діяльності підприємства, формування стратегічних цілей, вибір стратегічних напрямків та форм інвестиційної діяльності, визначення стратегічних напрямків фінансування проектів, формування інвестиційної політики по основних аспектах інвестиційної діяльності, розробка системи організаційно-економічних заходів щодо забезпечення реалізації стратегії управління проектами, оцінка її результативності.

Оцінка результативності розробленої стратегії управління проектами підприємства, її основні параметри.

Тема 6. Управління фінансовим забезпеченням реалізації проектів туристичного підприємства

Поняття джерел фінансування проектів підприємства та їх класифікація за титулом власності, по групах джерел залучення відносно підприємства, за натурально-речовою формою залучення, за періодом залучення, за національною приналежністю власників капіталу, за цільовим напрямом використання, по забезпеченню окремих стадій процесу управління проектами. Основні принципи формування джерел фінансування проектів туристичного підприємства.

Політика формування джерел фінансування проектів підприємства, характеристика етапів її розробки.

Обґрунтування загальної потреби підприємства в джерелах фінансування. Основні методи визначення потреби в джерелах фінансування проектів: балансовий, метод аналогій, метод капіталомісткості. Основні схеми фінансування реальних проектів: повне внутрішнє самофінансування, акціонування, венчурне фінансування, кредитне фінансування, змішане (дольове) фінансування. Фактори, що впливають на вибір схеми фінансування проекту.

Характеристика джерел фінансування проектів, їх склад та структура. Переваги та недоліки використання власного та позикового капіталу при фінансуванні проектів туристичного підприємства. Напрями оптимізації структури джерел фінансування проектів туристичного підприємства.

Тема 7. Управління логістичними проектами

Роль реального інвестування у забезпеченні розвитку підприємства, його особливості. Характеристика основних форм реальних інвестиційних

проектів підприємств туристичної індустрії: придбання цілісних майнових комплексів, нове будівництво, перепрофілювання діяльності, реконструкція, модернізація, оновлення окремих видів обладнання, інноваційне інвестування, інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів та ін.

Політика управління реальними проектами підприємства, характеристика етапів її формування.

Привабливість окремих підприємств туристичної індустрії, методичні засади її дослідження. Характеристика фінансового стану підприємств при оцінці їх інвестиційної привабливості. Критерії оцінки інвестиційної привабливості підприємства туристичної індустрії. Вимоги до розробки проектів, порядок його розробки.

Оцінка ефективності реальних інвестиційних проектів. Система основних показників, що визначаються в процесі оцінки (чистий приведений дохід, індекс дохідності, період окупності дисконтований, внутрішня ставка дохідності, індекс рентабельності, період окупності недисконтований), алгоритми їх розрахунку.

Обґрунтування інвестиційних рішень з позицій альтернативної вартості. Поняття бюджетування капітальних вкладень, етапи його здійснення: визначення витрат по проекту, оцінка очікуваного грошового потоку з урахуванням фактору часу, аналіз рівнів ризику по проекту, визначення ціни інвестиційного проекту, визначення економічного ефекту від реалізації проекту.

Поняття бізнес-плану реалізації інвестиційного проекту, його зміст і порядок розробки. Характеристика розділів бізнес-плану – резюме, передумова та основна ідея проекту, аналіз ринку та концепція маркетингу, обсяг і структура продуктової (експлуатаційної) програми, обґрунтування місце розташування об'єкта інвестування, характеристика середовища, необхідного матеріально-технічного забезпечення, витрати, що пов'язані з ним, характеристика забезпечення трудовими ресурсами, календарний план реалізації інвестиційного проекту, фінансовий план та оцінка ефективності проекту, аналіз беззбитковості діяльності підприємства після інвестиції, визначення запасу фінансової міцності.

Тема 8. Особливості управління інноваційними проектами туристичного підприємства

Поняття інноваційних проектів підприємства, характеристика її основних форм в сфері туризму. Мета та принципи управління інноваційними проектами.

Визначення основних напрямів інноваційної діяльності підприємства, формування потреби в інноваційних інвестиціях підприємства на майбутній період. Порядок вибору інноваційних проектів в туризмі, методика оцінки їх привабливості.

Планування потреб в фінансуванні для здійснення інноваційних проектів. Методика оцінки ефективності окремих інноваційних проектів туристичного підприємства.

Тема 9. Управління фінансовими проектами підприємства

Роль фінансових проектів здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємства. Особливості реалізації фінансових проектів. Характеристика основних форм фінансових проектів підприємства – вкладення капіталу в доходні види фондових інструментів, в статутні фонди інших підприємств, в доходні види грошових інструментів. Головна мета та принципи реалізації фінансових проектів.

Політика управління фінансовими проектами підприємства, характеристика етапів її розробки. Дослідження обсягів, тенденцій зміни вкладення капіталу у фінансові інструменти, визначення структури та складу фінансових проектів в розрізі окремих фінансових інструментів, оцінка доходності фінансового інвестування в цілому і по окремих фінансових інструментах, обґрунтування обсягів, форм фінансових проектів та джерел їх фінансування на плановий період, оцінка інвестиційних якостей обраних інструментів, формування інвестиційного фінансового портфеля.

Оцінка ефективності реалізації окремих фінансових проектів. Моделі оцінки реальної вартості цінних паперів (облігацій, акцій тощо). Характеристика основних інструментів фондового ринку України на сучасному етапі.

Оцінка ризиків окремих фінансових інструментів, заходи їх мінімізації.

Тема 10. Управління ризиками проекту туристичного підприємства

Характеристика ризиків, що супроводжуються реалізацією проектів туристичного підприємства. Класифікація видів ризиків, що виникають при реалізації проектів за різними ознаками: за сферами прояву, за формами інвестування, за джерелами виникнення.

Систематичний та несистематичний ризик. Поняття очікуваного значення ризику проекту, методи його значення. Загальний та ринковий ризик проекту.

Оцінка рівня ризику проекту економіко-статистичним методом. Алгоритм розрахунку дисперсії, середньоквадратичного відхилення, напівдисперсії розподілу вірогідностей, коефіцієнту варіації. Розрахунок очікуваної доходності проекту.

Експертні методи оцінки рівня ризику проекту, умови їх застосування. Аналогові методи оцінки рівня ризику. Премія за ризик, принципи її значення.

Фактори, що впливають на рівень ринкового ризику проектів.

Поняття диверсифікації ризику, принципи її здійснення.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

З питань виконання та оформлення контрольної роботи передбачене індивідуальне консультування, яке можна отримати у викладача на кафедрі. .

Загальні вимоги. Контрольну роботу слід виконувати на аркушах паперу А-4 державною мовою. Сторінки необхідно пронумерувати.

Завдання виконується на основі діяльності туристичного підприємства, в якому працює студент.

Оцінювання виконання завдань. Під час перевірки контрольної роботи викладач особливу увагу буде звертати на те, як студент розуміє зміст навчальної дисципліни, його здатність пов'язати категорії і теорії навчальної дисципліни з реаліями конкретного туристичного підприємства, а також вміння систематизувати матеріал та чітко викладати власні думки. Серед зазначених критеріїв оцінювання найбільш важливим є здатність до практичного застосування знань в конкретних ситуаціях.

Перевіряючи контрольні роботи, викладач звертатиме увагу на такі параметри:

- ґрунтовність відповіді за поставленні запитання, яка свідчить про рівень опанування теоретичним матеріалом;
- розуміння категорій навчальної дисципліни, що позначається у власному викладенні матеріалу, а не в переписуванні підручника, а також у доречно дібраних прикладах з діяльності закладу охорони здоров'я;
- уміння коментувати наведені ілюстрації (або реальні документи медичної установи);
- оформлення роботи (структура, заголовки, посилання, тощо).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Завдання : проектування туристичної послуги на основі діяльності конкретного туристичного підприємства

Проектування туристичної послуги здійснюється в послідовності:

- 1.) Встановлення нормованих характеристик послуги;
- 2.) Встановлення технології процесу обслуговування туристів;
- 3.) Розробка технологічної документації;
- 4.) Визначення методів контролю якості;
- 5.) Аналіз проекту;
- 6.) Подання проекту на затвердження.

Отже, в цілому міждержавний стандарт “Проектування туристичних послуг” можна вважати навчально-роз'яснювальним документом у сфері створення як туристичного продукту, так і деяких окремих туристично-екскурсійних послуг.

Туристична подорож - комплексна туристична послуга, яка забезпечує задоволення оздоровчих, пізнавальних потреб туристів при певних умовах їх життєзабезпечення.

Туристичний тур – набір туристичних послуг з конкретними термінами початку та закінчення, який реалізується гуртовому або роздрібному споживачу. В проектуванні подорожі має значення проектувального модуля.

Порядок проектування послуги «туристична подорож» передбачає два етапи:

- 1) проектування кожного туру, що включається до послуги «туристична подорож» відповідно до програми обслуговування туристів;
- 2) проектування послуги «туристична подорож» в цілому.

Проектування туру, що здійснюється туристичним підприємством, передбачає узгодження можливостей туристського підприємства з запитами туристів. Короткий опис послуги «туристична подорож» складають на основі вивчення потреб і платоспроможного попиту населення на види і форми туристських подорожей і можливостей рекреаційних ресурсів у конкретному районі. Результатом проектування послуги «туристична подорож» є наступні технологічні документи туристського підприємства:

- Технологічна карта туристської подорожі (Додаток А ГОСТ 28681.1-95);
- Графік завантаження туристського підприємства (Додаток Б ГОСТ 28681.1-95);
- Інформаційний листок до туристської путівці, який надається споживачеві (Додаток В ГОСТ 28681.1-95).

Технологічна карта туристської подорожі - технологічний документ, що визначає зміст програми та умов обслуговування туристів на конкретному маршруті.

Послідовність виконання роботи

Завдання 1. Скласти план туристичної подорожі та розробити технологічну карту.

Хід роботи

Технологічна карта туристичного маршруту складається працівником суб'єкта господарювання, який займається туристичною діяльністю, підписується керівником підприємства та скріплюється печаткою. У шапці технологічної карти вказується найменування туристського підприємства, що обслуговує маршрут. У рядку «Найменування маршруту» заповнюється назва. Від назви маршруту залежить його популярність. Тому воно повинно бути образним, яскравим і відображати характерні особливості маршруту. Далі йде перший структурний елемент - основні показники маршруту. У рядку «Вид маршруту» в залежності від виду транспорту записується: залізничний, автобусний, авіаційний, кораблем. За умови використання автобуса вказується, власний це транспорт або орендований. У рядку

«Категорія складності» ставиться цифра від 1 до 4 у залежності від складності маршруту – від простого пішохідного екскурсійного до спеціалізованого альпіністського. У рядку «Протяжність маршруту» вказується загальний кілометраж, окремо вказується кілометраж проходження пішки (на лижах) і на човнах (на плотах). Значення у рядку «число туристичних груп» повинно відповідати кількості груп, що вказана в договорі з відповідним підприємством на обслуговування туристів. У рядку «Кількість туристів у групі» вказується кількість людей у групі. У це число не включаються керівник туристської групи, гід і водії автобуса. У рядку «Всього туристів по маршруту» вказується кількість туристів за маршрутом, що визначається шляхом множення кількості туристичних груп на число туристів у групі. У рядку «Всього людино-днів обслуговування» зазначається загальна кількість людино-днів за вказаним маршрутом, що визначається шляхом множення загальної кількості туристів на тривалість обслуговування в календарних днях, передбачених туром. У рядку «Початок обслуговування на маршруті першої групи» вказується дата прибуття перших туристської групи на маршрут. У рядку «Початок обслуговування на маршруті останньої групи» вказується дата прибуття самої останньої туристської групи на маршрут. У рядку «Кінець обслуговування останньої групи» вказується дата закінчення обслуговування останньої туристської групи на маршруті. У рядку «Вартість путівки» вказується вартість всього туристичного обслуговування.

У таблиці заїзду туристських груп по місяцях вказується число туристів на місяць, графік заїзду туристських груп по місяцях і число груп на місяць, всі дані вказуються згідно з укладеними договорами. У рядку «Адреса туристичного підприємства, з якого починається подорож» вказується адреса відповідного туристського підприємства.

Другим структурним елементом технологічної карти є програма обслуговування туристів в подорожі по маршруту. У першому стовпці слід відзначити пункти маршруту в порядку руху по ньому, в яких здійснюється обслуговування і проводяться туристично-екскурсійні заходи; кілометраж вказується між пунктами при використанні автобуса на маршруті. У другому стовпці слід вказати всі туристські підприємства і умови розміщення, тобто умовно позначається, в якому пункті маршруту, протягом скількох днів туристські послуги надаються туристам. У третьому стовпці слід вказати заплановані види туристичних послуг, а також вказуються екскурсії, прогулянки, походи та послуги, що надаються туристам у кожному пункті у відповідності до запланованої програмою обслуговування на даному маршруті. У четвертий стовпець заносяться такі відомості, як трансфер (якщо це передбачено програмою обслуговування), а також перевезення по залізниці, літаком, теплоходом. У п'ятому стовпці указується екскурсійні витрати на 1 людину. У рядку «Усього» наприкінці стовпчиків проводяться підсумкові дані про витрати на обслуговування однієї групи та витрати на

обслуговування кожним з підприємств, залученим у забезпеченні туристичної подорожі

У третьому структурному елементі надається короткий опис подорожі, яке повторюється в інформаційному листку до туристичної путівки. Технологічна карта туристського маршруту дає повне уявлення споживачеві про якість і кількість туристських послуг, відображає обсяг обслуговування туристів на даному маршруті, служить для розрахунку вартості туру.

Завдання 2. Заповнити графік завантаження туристичного підприємства групами туристів. Графік завантаження заповнюється на кожен місяць року, і відображає в графічному вигляді в який час яка група буде обслуговуватись по тому чи іншому маршруті.

Завдання 3. Заповнити інформаційний листок до туристичної подорожі відповідно до рекомендацій, наданих у стандарті.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Економічна сутність, задачі та цілі дисципліни «Управління проектами».
2. Поняття проекту як суб'єкта управління, його роль у забезпеченні розвитку туристичної галузі та окремих підприємств.
3. Принципи управління проектами підприємства, їх характеристика.
4. Цілі, завдання та функції проектів. Результати впровадження проектів в туризмі.
5. Класифікація видів проектів туристичних підприємств за різними ознаками: за функціональною спрямованістю, за цілями інвестування, за сумісністю реалізації, за термінами реалізації, за обсягом необхідних інвестиційних ресурсів, за передбачуваною схемою інвестування.
6. Капітальні вкладення як форма реального інвестування.
7. Учасники проекту, їх склад та функції.
8. Життєвий цикл проекту.
9. Структура проекту підприємства туристичної індустрії в розрізі основних підрозділів. Характеристика його складових.
10. Механізм реалізації проектів на підприємстві.
11. Етапи фінансування проекту туристичного підприємства. Поняття «інвестиції в туризмі».
12. Сутність інвестиційної діяльності підприємства, її форми та методи здійснення. Основні складові інвестиційного процесу.
13. Суб'єкти інвестиційної діяльності.
14. Інвестор як самостійний суб'єкт підприємницької діяльності.
15. Схеми інвестування. Форми капіталу.
16. Схема інвестиційного процесу туристичного підприємства (інвестиції, цілі інвестора, терміни вкладення інвестицій)

17. Організаційне забезпечення розробки інвестиційних проектів на підприємстві.
18. Аналіз інвестиційних проектів на підприємстві, цілі та напрями його проведення: аналіз проектної діяльності підприємства в цілому та окремих проектів.
19. Методи аналізу проектів підприємства: горизонтальний (трендовий) аналіз, вертикальний (структурний), порівняльний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів, інтегральний аналіз.
20. Інформаційне забезпечення аналізу інвестиційної діяльності підприємства, внутрішні та зовнішні джерела отримання інформації.
21. Характеристика показників інформаційного забезпечення проектного менеджменту.
22. Сутність інвестиційного планування та його основні системи: прогнозування, поточне планування та оперативне планування інвестиційної діяльності.
23. Характеристика основних видів розроблюваних на підприємстві поточних інвестиційних планів: план обсягу інвестиційної діяльності у розрізі окремих форм реального і фінансового інвестування, план доходів і витрат по інвестиційній діяльності, план надходження і витрачання коштів у процесі інвестиційної діяльності, балансовий план.
24. Сутність бюджету як форми оперативного плану інвестиційної діяльності.
25. Системи внутрішнього інвестиційного контролю підприємства.
26. Сутність інвестиційного контролінгу та його основні функції. Етапи здійснення інвестиційного контролінгу: визначення об'єктів та сфер контролінгу
27. Методичний інструментарій оцінки теперішньої та майбутньої вартості інвестиційного капіталу.
28. Дисконтування грошових потоків в інвестиційних розрахунках. Визначення доходності інвестицій.
29. Ставка процента як вартість споживання. Поняття періодичної, номінальної та ефективної процентної ставки, алгоритм їх розрахунку. Аннуїтет.
30. Методи розрахунку поточної, теперішньої вартості аннуїтетних платежів.
31. Врахування впливу фактора інфляції в управлінні різними аспектами інвестиційної діяльності підприємства.
32. Принципи інвестиційних розрахунків в умовах інфляцій. Номінальні та реальні грошові потоки, методи їх оцінки.
33. Розрахунок номінальної та реальної процентної ставки.
34. Складові номінальної ставки відсотка: реальна ставка і поправка на інфляцію (інфляційна премія).

35. Розрахунок реальної процентної ставки за допомогою моделі Фішера.
36. Врахування в інвестиційних розрахунках фактора ліквідності. Критерії оцінки рівня ліквідності об'єктів інвестування
37. Методичний інструментарій формування необхідного рівня доходності інвестиційних операцій з урахуванням фактора ліквідності.
38. Визначення необхідного рівня премії за ліквідність, теперішньої та майбутньої вартості інструмента інвестування, що враховують фактор ліквідності.
39. Задачі управління проектами в туризмі: забезпечення високих темпів розвитку туристичної галузі через реалізацію ефективних проектів, отримання максимально можливого доходу від реалізації проектів,
40. Характеристика основних особливостей управління проектами в туризмі.
41. Суб'єкти та об'єкти проекту в сфері туризму.
42. Джерела фінансування проектів у туризмі.
43. Специфічні види інвестиційних проектів в туризмі: інфраструктурні інвестиції, інвестиції у «туризм та відпочинок», інші.
44. Поняття інвестиційної привабливості туристичної галузі, параметри її оцінки.
45. Система основних показників, що характеризують інвестиційну привабливість туристичної галузі.
46. Методи дослідження інвестиційної привабливості туристичної галузі.
47. Інвестиційна привабливість окремих туристсько-рекреаційних регіонів, параметри її оцінки.
48. Система показників, що оцінюють інвестиційну привабливість регіонів.
49. Методи дослідження інвестиційної привабливості окремих туристсько-рекреаційних регіонів.
50. Поняття стратегії управління проектами та її роль у економічному розвитку підприємства.
51. Система основних елементів, що формують стратегічний інвестиційний рівень підприємства. Основні групи об'єктів стратегічного управління.
52. Основні задачі розробки стратегії управління проектами туристичного підприємства. Принципи розробки стратегії управління проектами, їх характеристика.
53. Стратегічні цілі управління проектами, вимоги до їх формування. Класифікація стратегічних цілей управління проектами за визначеними ознаками.

54. Послідовність процесу розробки стратегії управління проектами, зміст основних його етапів
55. Оцінка результативності розробленої стратегії управління проектами підприємства, її основні параметри.
56. Поняття джерел фінансування проектів підприємства та їх класифікація
57. Політика формування джерел фінансування проектів підприємства, характеристика етапів її розробки.
58. Обґрунтування загальної потреби підприємства в джерелах фінансування.
59. Основні методи визначення потреби в джерелах фінансування проектів: балансовий, метод аналогій, метод капіталомісткості.
60. Основні схеми фінансування реальних проектів: повне внутрішнє самофінансування, акціонування, венчурне фінансування, кредитне фінансування, змішане фінансування. Фактори, що впливають на вибір схеми фінансування проекту.
61. Характеристика джерел фінансування проектів, їх склад та структура.
62. Переваги та недоліки використання власного та позикового капіталу при фінансуванні проектів туристичного підприємства.
63. Напрями оптимізації структури джерел фінансування проектів туристичного підприємства.
64. Роль реального інвестування у забезпеченні розвитку підприємства, його особливості.
65. Характеристика основних форм реальних інвестиційних проектів підприємств туристичної індустрії:
66. Політика управління реальними проектами підприємства, характеристика етапів її формування.
67. Привабливість окремих підприємств туристичної індустрії, методичні засади її дослідження.
68. Характеристика фінансового стану підприємств при оцінці їх інвестиційної привабливості.
69. Критерії оцінки інвестиційної привабливості підприємства туристичної індустрії.
70. Вимоги до розробки проектів, порядок його розробки.
71. Оцінка ефективності реальних інвестиційних проектів.
72. Система основних показників, що визначаються в процесі оцінки
73. Поняття бізнес-плану реалізації інвестиційного проекту, його зміст і порядок розробки.
74. Характеристика розділів бізнес-плану
75. Поняття інноваційних проектів підприємства, характеристика її основних форм в сфері туризму.
76. Мета та принципи управління інноваційними проектами.

77. Визначення основних напрямів інноваційної діяльності підприємства, формування потреби в інноваційних інвестиціях підприємства на майбутній період.
78. Порядок вибору інноваційних проектів в туризмі, методика оцінки їх привабливості.
79. Планування потреб в фінансуванні для здійснення інноваційних проектів. Методика оцінки ефективності окремих інноваційних проектів туристичного підприємства.
80. Роль фінансових проектів здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємства. Особливості реалізації фінансових проектів. Характеристика основних форм фінансових проектів
81. Політика управління фінансовими проектами підприємства, характеристика етапів її розробки.
82. Оцінка ефективності реалізації окремих фінансових проектів.
83. Моделі оцінки реальної вартості цінних паперів (облігацій, акцій тощо).
84. Характеристика основних інструментів фондового ринку України на сучасному етапі.
85. Оцінка ризиків окремих фінансових інструментів, заходи їх мінімізації.
86. Характеристика ризиків, що супроводжуються реалізацією проектів туристичного підприємства.
87. Класифікація видів ризиків, що виникають при реалізації проектів за різними ознаками: за сферами прояву, за формами інвестування, за джерелами виникнення.
88. Систематичний та несистематичний ризик. Поняття очікуваного значення ризику проекту, методи його значення. Загальний та ринковий ризик проекту.
89. Оцінка рівня ризику проекту економіко-статистичним методом. Алгоритм розрахунку дисперсії, середньоквадратичного відхилення, напівдисперсії розподілу вірогідностей, коефіцієнту варіації. Розрахунок очікуваної доходності проекту.
90. Експертні методи оцінки рівня ризику проекту, умови їх застосування. Аналогові методи оцінки рівня ризику. Премія за ризик, принципи її значення.

III. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчо-нормативний

1. Господарський кодекс// Відомості Верховної Ради. – 2003. - №№ 18, 19 – 20, 21 – 22, ст. 144
2. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 20.03.91 р. зі змінами та доповненнями//www.rada.gov.ua
3. Про банкрутство: Закон України від 14.05.92 р. зі змінами та доповненнями//www.rada.gov.ua
4. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-ХІІ зі змінами і доповненнями//www.rada.gov.ua
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України//www.rada.gov.ua
6. Про цінні папери та фондову біржу: Закон України//www.rada.gov.ua

Основний

7. Бланк О.І., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент: підручник/ А.А. Мазаракі (заг. ред.). – К., 2003. – 397с.
8. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.:Эльга, 2004. – 550с.
9. Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П., Великий Ю.М. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб./ Харківський держ. Економічний ун-т / В.М. Гриньова (заг. ред.). –Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. – 664с.
10. Енджейчик И. Современный туристический бизнес. Экостратегии в управлении фирмой: пер. с польс. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 272с.
11. Ковалевская Н.Ю. Инвестиционный проект: методы управления и анализа: учеб. пособие/ Иркутская гос. Экономическая академия. – Иркутск: Издательство ИГЭА, 2001. – 71с.
12. Лисиц И.В., Коссов В.В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа: Учебно-справочное пособие. – М.: Изд-во БЕК, 1996. – 304с.
13. Менеджмент туризма: Финансы и бухгалтерский учет в туризме: учебник. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 336с.

Додатковий

14. Балабанова И.Т, Балабанова А.И. Экономика туризма: учеб. пособие. – М.: Финансы и статистика, 1999.
15. Балацкий О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. Управління інвестиціями: навч. посіб. Для студ. Вищих навч. закл. – Суми: Університетська книга, 2004. – 231с.
16. Бандурка А.А., Бандурка А.М., Носова О.В. Иностранные инвестиции в экономике Украины /МВД Украины; Национальный ун-т внутренних дел. – Х. : Издательство Национального ун-та внутренних дел, 2004. – 448с.
17. Борщ Л.М. Інвестиції в Україні: Стан, проблеми і перспективи. – К. : Знання, 2002. – 318с.
18. Бочаров В.В. Инвестиционный менеджмент. – СПб: Изд-во «Питер», 2000. – 160 с.
19. Бузько И.Р., Вартанова Е.В., Голубенко А.А. Стратегическое управление инвестициями и инновационная деятельность предприятия / Восточноевропейского национального ун-та им. В. Даля, 2002. – 176с.
20. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. – Київ.: ВІРА-Ресорану, 1999. – 320с.
21. Екимов С.В., Белая Е.А. Инвестиции в условиях неопределенности. – Д.: Наука и образование, 2001. – 192с.
22. Здоров А.Б. Экономика туризма: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 272с.
23. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов/ рук. авт кол. Коссов В.В., Лившиц В.Н., Шахназарова А.Г. – М.: Экономика, 2000.
24. www.invest.ru
25. www.investmeneghger.com